

Lukeminen on sisäänhengittämistä,
kirjoittaminen uloshengittämistä.

Mykkyys.

Kirjoittaminen on kädenojennus.
Se on avunhuuto. Se on tapa taistella,
tapa etsiä huomiota. Tapa miellyttää.
Kirjoittaminen on sisäistä vinkunaa,
järjestyksen etsimistä tunteiden
kaaoksessa. Kirjoittaminen on kuun-
telemista. Maailman hahmottamista.
Maailmojen hahmottamista. Kirjoit-
taminen on sillan rakentamista.

Antaumuksella keskeneräinen,
Maria Peura. Teos

Antaumuksella keskeneräinen
Kirjailijan korkeakoulu

Maria Peura

Antaumuksella keskeneräinen
Kirjailijan korkeakoulu

Teos Helsinki

Toinen painos

© Maria Peura, 2012

Graafinen suunnittelu Camilla Pentti

ISBN 978-951-851-228-1

Painettu EU:ssa

Raskainta mitä voi kuvitella on tulla eristetyksi, joutua yksin saarelle, muuttua itsekin eräänlaiseksi saareksi.

Heiner Müller

Johdanto

Dramaturgian opintojeni loppuvaiheessa osallistuin Kirjoittajan varjo -kurssille. Pyrkimyksenä oli kohdata ja purkaa kirjoittamiseen liittyvää itesesensuuria.

Esikoisromaanini oli juuri syntynyt. Aloin entistä selvemmin hahmottaa tieni vapaana kirjailijana, ammattikirjailijana, joka tarvitsee oman työhuoneen, oman henkisen tilan. Halusin päästä vapaaksi itsesensuurista, vapautua liian tietoisien luomistyön kahleista.

Oli antoisaa ryhmässä noitua esiin psyykeä ja kirjoittamisprosessia tuhoavat voimat, tunnistaa ne itsessä ja kehittää vastaloitsuja. Sensuroivaa mieltä huijattiin tekemällä paljon nopeita kirjoitustehtäviä, puhumalla omaelämäkertaa nauhalle, tutkimalla unia. Tuli entistäkin selemmäksi, että kirjoittaminen on paljastavaa ja että siihen liittyy hirvittävä määrä häpeää.

Kun kurssi päättyi, jatkoin varjoni tutkimista työpäiväkirjassa. Tästä tutkimuksesta syntyi dramaturgian opinnäytteeni kirjallinen osio, jonka otsikoksi tuli *Kirjoittaessasi olet hän*. Opinnäytettä tehdessäni jatkoin myös kolmannen romaanini kirjoittamista. Fiktio kirjoittaminen oli tuon kommentoivan ja tarkkailevan minäni tutkimuskohde.

Dramaturgian opinnäytteen pohjalta aloin työstää tätä kirjaa. Toisin kuin Teatterikorkeakoulun ehdoilla toteutettu opin-

näyte, tämä kirja on tarkoitettu lukijalle. Päiväkirja, jonka tässä julkaisen, on lyhennelty – kirjoitinhan paljon sellaistaakin, joka oli tarkoitettu vain yksityiseksi. Olen valinnut kirjaan lähinnä kirjoittamista koskevat jaksot ja romaanin syntyprosessiin liittyvät vaiheet.

Paikoin olen lisännyt päiväkirjaosioon ikään kuin kommentiksi katkelman vuonna 2008 ilmestyneestä kirjasta *Vedenaliset*.

Tutkimuskysymykseni siis kuului: Mitä kirjoittaminen on? Minkälaisia lainalaisuuksia ilmenee keskeneräisessä kirjoitusprosessissa? Mikä estää kirjoittamista? Miten olla kirjoittaessa mahdollisimman tosi?

Etsin vastausta kahdesta näkökulmasta: seuraan kolmannen romaanini kirjoitusprosessia työpäiväkirjan avulla ja samalla pohdin sitä, kuinka minusta tuli kirjailija. Yritän selvittää myös, millä tavalla työpäiväkirjan pitäminen vaikuttaa romaanin kirjoitusprosessiin.

Tältä tutkimusretkeltä palattuani uskallan sanoa, että kirjoittamisen olemuksen pohtiminen edistää romaanikäsitteellisen hioutumista valmiiksi teokseksi. Se ikään kuin vahvistaa lapsivedessä likoavien romaanihenkilöiden luustoa.

Ennen kaikkea toivon, että kokemuksistani olisi iloa ja hyötyä sinulle, lukijani, kun mietit kirjoittamista tai kun olet jo as-
tumassa kirjoittamisen virtaan.

Porvoossa, 12.12.2011

Maria Peura

Elokuu, 2007

Avaan koneen, asetan sormet ja jalkapohjat. Minä en lähde ennen kuin kaikki on valmista.

Aion aloittaa työpäiväkirjan pitämisen. Olen kirjoittanut romaanista jo kolme versiota. Työstän sitä lakkaamatta. Kokeilen, inspiroisiko työpäiväkirja alitajuntaa antamaan uudenlaista matskua. Ja voisinko vastaavasti saada alitajuista työskentelyä näkyvämmäksi työpäiväkirjan avulla. Runoilija, kirjallisuustereapeutti Jussi Sutinen kertoi kokeilleensa kuukauden ajan elämää tiedostamattomassa eli hän lähinnä tutki uniaan ja kirjoitti tajunnanvirtaa. Kokeiluun kuului runsaasti nukkumista ja rentoutumista.

Olen pitänyt unipäiväkirjaa lukioikäisestä asti. Nuorena kirjoitin jopa tulkinnat unien perään. Nyt en ole yhtä ahkera. En ehdi kirjoittaa tulkintoja, kirjoitan mieluummin romaania. Unien ja valveunien kirjoittaminen kyllä selkiyttää. Pelkästään siihen, että oleskelee itsensä kanssa ilman ihmisiä ja viestimiä, liittyy jotakin vapauttavaa.

Aion kirjoittaa paitsi työpäiväkirjaa myös jatkoa omaelämäkerralliseen aineistoon, jota aloittelin Harri Virtasen kurssilla. Se juurevoittaa tätä prosessia.

Minussa on tutkija-ainesta. Tunnistin sen opiskellessani germanista filologiaa. Olin syvästi tyytyväinen, kun sain jonkin

kielioppiasian kunnolla haltuun. En laskenut tunteja, tuntui oikealta unohtua tuntikausiksi laitoksen kirjastoon. Tuolloin olin liian lyhytjännitteinen, nyt siirrän tuon järjestelmällisyyden halun tähän kirjoittamisen olemuksen pohtimiseen.

Taivaassa kauniit värit, vedän kuitenkin verhot kiinni. Tarvitsen käpertymistä, erakoitumisen tunnelmaa.

Juuri nyt en pelkää elämää enkä siitä luopumista. On mahdollista, että uskallan kirjoittaa siitä, mistä haluan. Siitä pahimmasta, oman lapsen menettämisestä.

Haluan syvyyttä päähenkilööni. Siksi kirjoitan nyt seksuaalielämäni historian ja sulautan sen romaaniini ja näin syntyy todellinen päähenkilö. Sitten minusta tulee päähenkilö. Ei, en kirjoita. Päähenkilö haluaa nyt kotiopetustilanteeseen. Laitan hänet sinne. Olen helpottunut, koska kohta ajatus lentää, mieli kiittää, ideat syntyvät mudasta ryömivät. Mania päällä. Haluan kirjoittaa, tehdä, viedä eteenpäin. Se on tulossa nyt.

(kirjoittaa)

Tuli ulos paljon, tuliko liikaa. Sen tiedän huomenna. Nyt pitää vain kestää tämä mahdottomuus, hajanaisuus, henkilöiden kirjo.

Miten voisin istua tällä mekolla satulatuolissa, jos työskentelisin maisemakonttorissa?

Väsyttää. Tuntuu, että tekstiä ei ehkä synny.

Katsotaan, mitä syntyy ja haluan olla avoin sille, mitä syntyy. Seksuaalisuuden historian kirjoittaminen oli aika rankka tehtävä. Ai niin, kirjoitin itselleni ohjeet tätä päivää varten, mutta hukkasin ne.

kampaajalle. Tukka pois vaan. Vittu ettei tullut meikkiä laitettua, vaikka oikeasti halusinkin näyttää juuri tältä, koska tältä vaan tuntuu. Tapaamisesta riensin luontaistuotekauppaan ja ostin 60 eurolla lisäravinteita: kalaöljyä, monivitamiinikapseleita, rautapitoista yrttimehua. Ehkä en tosiaankaan ole masentunut, kun olen näin toimintakykyinen ja todellakin jo ensimmäisen omega 3 -annoksen ja rautamehuryypyn jälkeen tunsin, kuinka voimat palasivat. Seuraavana aamuna jaksoin taas nousta kello viisi tekemään joogaharjoitusta. Ja jaksoin katsoa pankkitilejä ja päättää, että kyllä minulla on taas varaa mennä terapiaan, eikä kuitenkaan tarvitse perua siivoojaa.

Olen elämästäni pitkän jakson ollut masentunut, mutta lähi-menneytyteen ei masennus, kiitos terapian, kuulu. Mutta miksi piti niin äkkiä kieltää, kun Riitta kysyi? Miksi en voinut pohtia ääneen? Masentunut, olenkohan minä masentunut? Ovathan melkein kaikki muutkin ihmiset tässä maassa, varsinkin tänä kesänä, kun edes D-vitamiinivarastot eivät ole kunnolla täyttyneet. En halua olla masentunut. Masennus on sairaus ja se kuuluu menneytyteen. Olen mieluummin hieman melankolinen. Se on vanhanaikainen nimitys masennukselle, jotenkin kaunis ja hyväksyvä.

Siis melankoliaa. Siksi joogaharjoitus on tuntunut vastenmieliseltä. En ole halunnut kohdata niitä asioita, joita ruumiin taivuttelu erilaisiin asentoihin nostaa esiin. Lontoossa kävin astangasalilla, jonka ohjaaja avusti asanoissa kovakouraisesti. Yleensä tykkään sensitiivisistä ohjauksesta, mutta nyt päätin nauttia tästä rusentelusta, antautua sille. Ehkä se toisi jotakin uutta. Mies kiskoi nilkkani niskan taakse niin että nivelet rutisivat. Eteentaivutuksessa hän rojahti varoittamatta selkääni ja niittasi otsani kovaan lattiaan. Odotin kauhulla asentoa, jossa opettajan avustamana taivutan seisoma-asennosta taak-

sepäin silta-asentoon ja nousen ylös. Tuo liike herättää minussa kauhua. Uskon kuolevani. Tunnen putoavani johonkin vanhaan kauhuun. Taivuttelujen jälkeen sydän ikään kuin antaa periksi ja usein tulee itku.

Lontoon joogaohjaaja tuli hyväntuulisena ja kovakouraisena. *Pelottaa, niinkö. Minä kuule opetan sulle tämän.* Hän antoi teknisiä neuvoja. Yhä uudestaan taivuin taakse hänen rempseässä opastuksessaan. Selkäranka tuntui katkeavan. Rintaranka rutisi. Itku tuli ja meni ääneti. Tunsin sen kouristelut jossakin syvällä. Harjoituksen jälkeen syöksyin ruumis täynnä energiaa sateiseen suurkaupunkiin. Vaelsin tuntemattomassa koko päivän, kymmeniä kilometrejä kävelin, ja kun aamulla heräsin, huomasin mieleni toistavan erästä traumaattista tapahtumasarjaa nuoruudestani.

Ne taaksetaivutukset! Ne kaivoivat esiin kahdeksantoistavuotiaana kokemani raiskauksen ja sitä seuranneet nöyryyttävät oikeudenkäynnit. Siis vieläkin oli jotakin. Vieläkin oli lukkoja, jotka auetessaan vapauttivat hankalat muistot, palauttivat mieleen yksityiskohtia myöten kaksi vuosikymmentä sitten koetun kauhujen yön.

Mitä hyödyttää muistaa? Pitääkö kaikki kaivaa esiin? Moni kyselee näin, moni sellainen, joka ei oikein terapiasta innostu. Kyllä hyödyttää! Kysykää vaikka lapsiltani. Haluavatko he äidiksi hirviön, joka purkaa heihin tiedostamattoman ahdistuksensa? Eivät varmasti halua. Enkä minä halua yhtään enempää pimeyttä tähän ruumiiseen, tähän taloon. Haluan tiedostamista, valoa. Se on tehtäväni tässä elämässä, valon etsiminen.

Taide on pimeyden häivyttämistä, varjojen pyydystämistä.

Varhain aamulla, heti unen jälkeen, on elämän paras hetki. *Yoga Koruntassa* sanotaan, että ennen auringonnousua maailmassa on eniten pranaa, elämänvoimaa. Pranaa on verrattu lei-

jonaan, elefantiin tai tiikeriin, jotka voidaan vähitellen saada taltutettua. Jos pranin koettaa saada haltuunsa liian nopeasti, se tuhoaa harjoittajansa.

Kokeiltuani aamujoogaa pian alkeiskurssin jälkeen jäin heti koukkuun. Hiljainen maailma, tunnelma unista tiheä. Jäsenet vähän jäykät, mutta ne sulavat jo ensimmäisiin liikkeisiin. Oma hengitys kuin tuuli, joka kantaa lempeästi, kevyesti. Päivällä joogatessa ruumis on notkeampi mutta jotenkin raskaampi. Ja mieli on täydempi.

Anorektikkona heräsin viideltä jumppaamaan ja laittamaan aamupalaa perheelle. Usein heräsin kertaamaan koeasioita. Aikuisena, ennen kuin olin ryhtynyt joogaamaan, heräsin joskus aamuvaihden kirjoittamaan. Mikä nautinto. Mieli oli tyhjä, valoa läpäisevä. Jos jooga ei olisi paras tapa aloittaa päivä, aloittaisin aina kirjoittamalla. Mutta tämä järjestys on parempi. On parempi ensin aukaista ruumis ja sielu. Kirjoittaminen avaa henkisesti, mutta se on ruumiille rankkaa. Kirjoituspöydän ääressä istuminen jäykistää lihaksia. Ennen joogaa kärsin pahoista selkävivulta. Nyt pystyn istumaan ja kirjoittamaan ja nauttimaan kirjoittamisen tuomista monista eduista.

Ruumiin lukkojen aukaiseminen vapauttaa energiaa henkiin, luovaan työhön. Olen onnekas, kun saan tehdä näin tervehdyttävää työtä. On ihmeellistä yhä uudestaan kokea konkreettisia muutoksia ruumiissa, kun istahdan kirjoittamaan ja annan itseni aueta. Sydämen syke tasaantuu, aineenvaihdunta vilkastuu, hengitys syvenee itsestään. Ilman ruumiin säännöllistä huoltoa luova kanava ei kuitenkaan pysyisi niin helposti auki. Ruumis arvostaa säännöllistä joogaharjoitusta, juoksemista ja puhdasta ruokaa. Kun elimistö on terve, se pysyy hyödyntämään taiteellisen prosessin puhdistavuuden. Jos kurinalaisuus muuttuu piiskaamiseksi, ruumis muistuttaa sii-

tä menemällä kramppiin, jolloin luova prosessikin kouristuu.

Kun menen kuvanveistäjäystäväni Kirsi Kaulasen työhuoneeseen, unohdan nämä edut ja alan himoita hänen savikönttejään ja teräslevyjään. Ajattelen, että taiteen tekemisen pitää olla konkreettista. Että kirjoittaminen on liian siistiä ja työhuone kuin tylsä toimisto. Mutta eihän se ole! Riittää kun päästän ulos kaiken hien ja itkun ja kunnioitan eläintä joka olen.

Onko tämä pakenemista? Ajaudun selaamaan vanhoja tiedostoja. Miten olen voinut unohtaa, että päähenkilöni oli aluksi aikuinen ja että hän puhui katkonaisin lausein.

iho puhuu. se puhuu mulle aamuyöstä. se puhuu, että mun pitää käydä sen kimppuun, pitää repiä se rikki. päivälläkin se puhuu, mutta mä en kuuntele. mun ei tarte, kun mulla on muuta. radio isolla tai joku huutaa korvan juuressa. joku lapsista tai mustafa.

tai ei lapset kyllä. ei ne uskalla enää. eikä mustafakaan sen jälkeen, kun se tärykalvo ikävästi, niin, vaikka onhan se kunnossa jo. joskus vaan korvat soi. pientähän se on.

ihon puhe on jotakin muuta.

Koetan päästä tuon muuntuneen päähenkilön ihon alle ja panna hänet puhumaan Tornionjokilaakson murteella.

Petteri, puhu äitille. Äiti tietää, että sie kuulet. Äiti tietää. Aukase silmät, Petteri. Äiti on tässä. Aukase silmät ja katto äitiä.

Ei tuommosta naamaa äitille, ei saatana tuommosta naamaa. Hymyä, Petteri. Hymyä, ko äiti pyytää. Nyt äiti ei kestä. Nyt äiti suuttuu. Äiti suuttuu nyt.

Petteri, paha Petteri.

Ei kellekhään sitte tästä, Petteri. Ei ulos tähään, Petteri. Ei ovelle nyt, Petteri. Antaa niitten pimpottaa. Antaa saatana pimpottaa.

Kokeilu muuttaa päähenkilön tarinan kannalta vääränlaiseksi, jotenkin liian emäntämäiseksi. Ja pohjoinen miljöönä on tälle päähenkilölleni yksiselitteisesti väärä.

Olin eilen taidenäyttelyn avajaisissa. En tiedä, kuka minut oli kutsunut. Ehkä Jumala. En tuntenut ketään, ulkonäöltä vain joitakin. Minulla oli nuhruiset vaatteet. Kotona ne olivat olleet aivan hyvät. Siellä harmitti, kun en ollut pukeutunut kunnollisiksi. Kaikki muut naiset mustalaisprinsessoja ja kuningattaria.

Ulkopuolisuus. Kukaan ei tullut sanomaan: Maria! Kiva, kun tulit.

En nähnyt edes muita tuttuja kirjailijoita.

Menin sulkeutuneisuuden tilaan. En osannut seurustella. Päähenkilöni on ehkä samanlaisissa tunnelmissa.

Käännyin ympäri ja kävelin takaisin päin. Cafe Strindberg oli siinä, sen valtavat ikkunat. Leuhkat ihmiset ikkunoiden takana. Messiin oli helpompi mennä. Piti kestää vain se laskeutuminen, se, että niin moni nosti samean katseensa, virkistyi hetkeksi huutamaan röyhkeitä tervehdyksiä.

Ostin kolme kertaa viikossa Zweite Hand -lehden. Alleviivasin työpaikkailmoituksia ja puhelunavausreplikkejä treenatessani silmäilin ilmoituksia, joissa miehet etsivät naisia. Karvaisia naisia. Jotkut etsivät naisia, jotka siivoaisivat alastomina heidän kotinsa.

Antaumuksella keskeneräinen sai alkunsa, kun Maria Peura osallistui Teatterikorkeakoulussa kurssille, jonka tarkoituksena oli tutkia sitä mikä estää kirjoittamisen. Itsesensuurin kohtaaminen alkoi tuottaa monenlaista materiaalia. Mistä häpeässä, syyllisyydessä ja itsen kohtaamisen pelossa on kysymys? Onko pelko jopa hyvä opas? Mitä enemmän pelottaa, sitä varmemmin voi tietää katsovansa kohti jotakin joka on totta. Entä miten rohjeta ja pystyä kirjoittamaan kohtamansa sanoiksi?

Tämä kirja on tarkoitettu kaikille niille jotka halajavat uskaltaa kirjoittaa, kaikille niille jotka kamppailevat taiteenteossa totuudellisuuden kanssa. Ja kaikille niille, jotka kamppailevat oman epätäydellisyytensä kanssa yrittäessään luoda jotakin joka ei sitä olisi.

Graafinen suunnittelu Camilla Pentti
Kannen typografia Jani Pulkka

ISBN 978-951-851-228-1 • 84.2 ja 86.07
www.teos.fi